

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№9

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 744 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Postdan xaridgacha: influenser va ilg'or veb-ilova (PWA – progressive web app)ning chakana sotuvga real ta'siri	14
Abdulaziz Madjidov	
Ta'lim xizmatlari bozori samaradorligini oshirishda ta'lim klasterlarining roli	22
Imamova Nilufar Asamutdinovna	
Korxona raqobatbardoshligini oshirishda marketingning tovar strategiyasidan foydalanish holati.....	29
Xidirov Sherzod Olimovich	
O'zbekistonda moliyaviy savodxonlikni institutsionallashtirish: NFIS, Finlit.uz va ta'lim islohotlari	34
Irgashev Anvar Farxodovich	
Moslashuvchan menejment tizimlarini yashil iqtisodiyotga integratsiyalash tasnifi	39
Umarov Bexzod Batirovich	
Qishloq xo'jaligida innovatsion marketing strategiyasini ishlab chiqish.....	43
Sheraliyev Axror Sodiqovich	
O'zbekiston Respublikasida moliyaviy bank xizmatlarini rivojlantirishning tendensiyalari, undan samarali foydalanish imkoniyatlari va konseptual jihatlarini	48
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
Metallurgiya korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish chet el tajribasi	54
Abdullayeva Matluba Nematovna	
Исследование связи между восприятием изменения климата и внедрением устойчивых методов ведения сельского хозяйства в Узбекистане	59
Светлана Ражабова, Бахром Миркасимов	
Surxondaryo viloyati qishloq xo'jalik tarmog'ini barqaror rivojlantirishni iqtisodiy-ekologik modellari	68
Abdug'aniyev Otabek Allajonovich, Xo'jamqulov Bekzod Turdaliyevich	
Milliy iqtisodiyotda real sektor salmog'i va uning o'zgarish tendensiyalari	75
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Isroilova Muhabbat Rustamjon qizi	
Qo'shilgan qiymatni soliqqa tortish uslubiyoti: xususiyatlari, vazifalari va muammolari	89
Xaitov Shuxrat Sharipboyevich	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi.....	94
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Transport tizimining rivojlanishi milliy iqtisodiy o'sishining asosi sifatida	98
Narziyev Umidjon Baxrillayevich	
Loyiha risklarini aniqlashda zamonaviy usullar va ularning samaradorligi.....	105
Marufhanov Davron Xasanovich	
Современные методы управления на железнодорожном транспорте в процессе трансформации системы.....	109
Кушакова Мамура Наримановна	
Финансовые механизмы и модели менеджмента в развитии устойчивой экономики транспортных компаний	115
Шарапова Гулчехра Рустамовна	
Kasbiy ta'limda o'quvchilarning raqamli kompetensiyasini shakllantirish va baholashning innovatsion yondashuvlari	120
Maxkamova Zuhra Tursunpulotovna	
Audit ishi sifati darajasini oshirish yo'nalishlari.....	124
Qushmatov Otaxon Qurbonaliyevich	

Erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	131
Yuldashev Baxtiyor Gayradjonovich	
Ko'chmas mulk qiymatini baholash va uning ekonometrik tahlili	135
Jaloliddinova Mohira Alisher qizi	
Современные тенденции и вызовы бюджетно-макроэкономической политики в Узбекистане	142
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
Intellectual mulkda iqtisodiy mohiyat, mazmun hamda huquqiy jihat uyg'unligi	148
N.D.Maxmudova	
Axborot texnologiyalari asosida ta'limda loyiha boshqaruvida sun'iy intellekt va mashinali o'qitish imkoniyatlari	152
Xodjiyeva Durdona Abdurasolovna	
Концепция "Зеленого учета" и его значение для экономического развития.....	157
Умарова Зулайхо Турсуновна	
Iqtisodiyotning asosiy tarmoq va sohalariga kiritilgan investitsiyalarning joriy holati tahlili	166
Ismailova Kutlibeka Ulug'bek qizi	
O'zbekistonda yoshlar tashkiloti faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos jihatlari va rivojlanish bosqichlari	172
Usmonov Adxamjon A'zamjonovich	
O'zbekiston Respublikasi maxsus iqtisodiy zonalar investitsion holatini hududlar kesimida tahlili.....	178
Anvarxonov Abdulatifxon Jamshidxon o'g'li	
Kichik biznes va o'rta biznesni rivojlantirish orqali aholi farovonligini ta'minlash.....	184
Ahmedov Oybek Turgunpulatovich, Nurqulov Nurbek Sirojiddin o'g'li	
Fiskal siyosat instrumentlari orqali yashirin iqtisodiyotni qisqartirish va legallashtirish metodologiyasi.....	189
Ergasheva Malikaxon Avazxon qizi	
Fond bozorida savdo strategiyasi va uni amalga oshirishga yo'nalishlari.....	192
Soliev Istam Ixtiyorovich	
Sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirishning asosiy tamoyillari	197
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat boshqaruvi tizimining isloh qilinishi: Tajriba va istiqbollar.....	202
Mashrabaliyev Ibroximbek Mashrabaliyevich	
Iqtisodiyotning real sektorida investitsion loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti.....	209
Qosimova Lola Sultanovna	
Sanoat mahsulotlari eksportida logistika zanjirining uzluksizligini ta'minlash: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar.....	217
Kurbonova Ma'mura Abdukarim qizi	
Soliq ma'murchiligiga zamonaviy texnologiyalarini joriy etish orqali qo'shilgan qiymat soliq ma'murchiligi bazasini kengaytirish yo'llari	222
Raxmonqulov Umidjon Rustam o'g'li	
Инновационные подходы к созданию проблемно-ориентированной системы прогнозирования, оптимизации и управления отраслями региональной экономики (жилищное строительство)	231
Далиев Ахтам Шарафутдинович	
Tovar-moddiy resurslar harakati samaradorligini oshirishda UZEX faoliyatining joriy holatini baholash.....	238
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Mamatkulov Farrux Gulomjon o'gli	
Sog'liqni saqlash tizimida tadbirkorlik faoliyatining turlari	244
Solikhova Dildora Alisher qizi	

“O‘ztemiryo‘lyo‘lovchi” ajning asisii faoliyatini samaradorligini oshirishda autsorsing xizmatini joriy etish strategik asoslari	250
Kaxarova Nilufar Yerkinjonovna	
Mintaqani kompleks rivojlantirishning metodologik asoslari va ustuvor yo‘nalishlari.....	256
Jumayeva Zulfiya Qayumovna	
Sog‘liqni saqlash tashkilotarida xarajatlar samaradorligini ta‘minlash masalalari	260
Raximova Maftuna Axmadjon qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida sof foydani taqsimlash bilan bog‘liq bo‘lgan soliq solish masalalari	264
Suyunov Otabek Shuxrat o‘g‘li	
O‘zbekiston qonunchiligida raqamli transformatsiya jarayonida elektron to‘lov kartalarini soxtalashtirishni jinoyatlashtirish	276
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
Mamlakatimizda intellektual xizmatlar bozorini rivojlantirish masalalari.....	281
Miyassarov Davron Abdurashid o‘g‘li	
Validation of the dutch eating behaviour questionnaire (DEBQ) in a sample of uzbek women.....	285
Khursana Usmanova, Dr Muhammad Bilal, Dilafuz Qo‘chqorova	
Iqtisodiy xavfsizlik tizimlarini o‘ziga xos jihatlari	295
Nabiyev Bexzod Shavkatovich, Bayboboeva Firuza Nabijonovna	
Davlat qarz siyosatini optimallashtirishda islomiy moliya instrumentlarining qo‘llanish imkoniyatlarini kengaytirish yo‘nalishlari	299
Tilabov Nasrulla Tashmurotovich	
Роль институциональных структур фондового рынка в обеспечении финансовой стабильности.....	305
Камилова Севара Анваровна	
The Impact of Digitalization on the Management System in the Entrepreneurial Environment of Uzbekistan.....	309
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
China’s Investment Strategy in Uzbekistan: Sectoral Trends and Strategic Implications (2013–2024).....	313
Maftuna Nuriddinova	
Qo‘shilgan qiymat solig‘i tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati	319
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
Raqamli boshqaruvning afzalliklari va uni rivojlantirish istiqbollari	324
Xolbayeva Marg‘uba Qazoqboyevna	
Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari: O‘zbekistonda qo‘llanish imkoniyatlari.....	328
Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Audit organizations in Uzbekistan	332
Razzaqov Jasur Xamraboevich, Yaqubov Matrasul Mavlonberdiyevich, Sabirova Nodira Komil qizi	
Xorijiy investitsiyalarning turlari va xususiyatlari	337
Gofurov Doston Boxromovich	
Mahalliy budjet mablag‘larining samaradorligini oshirishda auditning o‘rni.....	341
Primova Shaxnoza Komiljonovna	
Модели управления государственными финансами в зарубежных странах.....	345
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
O‘zbekistonning sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishi: yashil o‘sish indikatorlari tahlili	352
Hakimov Anvarjon Abdulloyevich	
Innovation management in the education system: practical challenges, international experience, and effective strategies based on the example of Uzbekistan.....	356
Imomov Inomiddin Abdulxamidovich, Egamberdiyev Farxod Botirovich	
Трансформация энергетического комплекса Узбекистана: текущее состояние и перспективы развития	363
Хмель Е.В., Мирджалилова Д.Ш., Дерюгина Е.А., Лозовская Н.А.	

Improving the efficiency of personnel management and optimizing labor costs in Sam Glass LLC.....	368
Musayeva Shoira Azimovna, Agzamov Avazkhon Talgatovich	
Interactive design and museum management: enhancing guided tours through IOT and virtual solutions.....	374
Ibrokhimova Aziza Abbasovna	
Hududlar investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	379
Imomova Kamola Novfal qizi	
"Innovatsion usulda baliq yetishtirishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari (Sirdaryo tumani misolida)"	385
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	
Bank filial tarmoqlari samaradorligini baholashning xorijiy tajribasi va undan O'zbekiston banklari amaliyotida foydalanish imkoniyatlari	392
Xoshimov Og'abek Nizomjon o'g'li	
Zamonaviy iqtisodiyotda davlat xaridlarinin elektron savdolarining o'rni	398
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Реализация концепции развития рынка зеленой экономики в сфере экономической безопасности Республики Узбекистан.....	401
Юнусова Римма Рахманбердиевна	
Tijorat banklaridan "foyda" solig'ini undirishning bugungi holati.....	408
Ergasheva Lobar Raxmatulla qizi	
O'zbekiston oziq-ovqat sanoatini iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari	415
Abasova Gulirano Rahmatullo qizi	
Xorijiy tajribalar asosida ekologik tadbirkorlikning innovatsion va investitsion yo'nalishlarini tashkil etish	419
Turg'unova Tursunoy Maratovna	
Sanoat korxonalari jozibadorligini oshirishda marketing strategiyasini amalga oshirish xususiyatlari	424
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Turizm sohasida investitsion faoliyat: nazariy asoslar va amaliy yo'nalishlar.....	428
Ergashev Durdonaxon Aziz qizi	
Qashqadaryo viloyatida barqaror turizmning rivojlanish tendensiyalari va mavjud muammolar tahlili.....	432
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
Iqtisodiy rivojlanish jarayonida investitsion resurslarning mutanosib taqsimlanishi: samaradorlik va ustuvor yo'nalishlar.....	436
Otaboyev Feruzbek Oybek o'g'li	
Xususi banklar faoliyatini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning moliya bozoriga ta'siri	441
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Mehnat resurslari tushunchasi, tarkibi va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati.....	447
Kobilova Zebo Bobokulovna	
Xorijiy davlatlar tajribasida moliyaviy siyosatning makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli.....	453
Jabborova Dilafruz	
The impact of exchange rate policy on the financial-monetary system and economic growth.....	459
Raxmanova Laylo Baxodirovna	
Современные вызовы и модельные подходы к обеспечению конкурентоспособности банковской системы Узбекистана.....	464
Юлдашева С.Ш.	
Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishda soliq mexanizmidan samarali foydalanish yo'llari	470
Ishimova Mohinur Absalomovna	
Innovative pathways for advancing sustainable tourism in Uzbekistan.....	477
Feruz Karimov	

Tijorat banklarida biznes subyektlari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari.....	482
Mirpulatova Luiza Mansurovna	
O'zbekistonda sanoat zonalarining rivojlanish bosqichlari va huquqiy-me'yoriy asoslari	488
Vafoyev Akmal Ikromovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanishda Germaniya tajribasi	493
Pardayeva Maftuna Ulug'bek qizi	
Korxonalar moliyaviy faoliyati bo'yicha auditorlik risklarini xalqaro standartlar asosida baholash	497
Shirinov Uchqun Abduxalilovich, Abduxalil-zoda Ra'no Muzaffar qizi	
Ishlab chiqarish xarajatlarining tarkibi va ularni pasaytirish usullari	501
Sodiqov Mirahror Abbos o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi hududlarini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda mahalliy budjetlarning ahamiyati.....	509
Sharopov Dilshodjon Raxmatullayevich	
The role of small business enterprises in enhancing the well-being of the population in Uzbekistan	513
Djalilova Shaxlo Ismoiljon kizi	
O'zbekistonda IPOlarni tashkil etish jarayonlari tahlili	518
Alikulov Azamat Tuygunovich	
Kichik sanoat zonalarini faoliyatining iqtisodiy-statistik tahlili (Surxondaryo viloyati misolida).....	522
Ozoda Batirovna Sakiyeva	
Hududlarning innovatsion turistik salohiyatini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	528
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
Integrating circular economy principles in marketing and operations of grape export companies for green transition.....	534
Usmonova Diyora Mahmud kizi	
Foreign experiences of improving the quality of services in the field of tourism.....	541
Raxmonov Siyovush Turob ugli	
Z avlodining iste'dodli vakillari uchun raqobat: davlat boshqaruvi sektorining maqsadga yo'naltirilgan raqamli avlodni jalb etish strategiyalari.....	546
Nosirova Shaxzoda Bohodir qizi	
O'zbekiston Respublikasida uglerod solig'ini joriy etish orqali soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish va yashil iqtisodiyotga o'tishni jadallashtirish imkoniyatlari: ekologik, iqtisodiy va institutsional yondashuv	560
Jo'rayev Ahmad Saitnazar o'g'li	
Tijorat banklari reytingiga ta'sir qiluvchi asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar tahlili.....	566
Karabayev Nodir Abduhamidovich	
Budjet tashkilotlarida tuziladigan moliyaviy hisobotlarning ahamiyati.....	578
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	582
Хусейнов Рахим Али оглы	
Zamonaviy HR texnologiyalarining korxonalar samaradorligiga ta'siri: "O'zbekiston temir yo'llari" AJ tajribasi.....	589
Xursanova Gulshan Ravshan qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion menejment strategiyalarining samaradorligini oshirish yo'llari	593
Pulatova Dildora Abdushukurovna	
Oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning bugungi kunda o'rni va ahamiyati.....	600
Xolmirzayeva Gulruxsor Maxammetovna	
Интеграция информационно-коммуникационных технологий в зеленую экономику: цифровые технологии для устойчивого развития.....	604
Бозорова Ирина Жуманазаровна	

Xorijiy mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tomonidan mahalliyashtirish asosida mahsulot ishlab chiqarishning o'ziga xos jihatlari	608
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
Цифровизация зеленой экономики: синергия технологий для устойчивого будущего	616
Мухамадиева Кибриё Баходировна, Умарова Надира Рахмановна, Шарипова Зулфия Шокиржоновна, Эшпулатова Хусния Мирғолиб кизи	
O'zbekistonda to'qimachilik mahsulotlari bozori va rivojlanishi	621
Alimxodjayeva Nargiza Elshodovna	
Samarqand viloyatida tikuv-to'qimachilik sanoatining rivojlanish holati va ishlab chiqarish hajmining prognozi.....	629
Ikramova Taxmina Latifovna	
Повышение эффективности управления рисками в проектах государственно-частного партнерства в сфере услуг	639
Айтбаева Гульзада Куанышбаевна	
Surxondaryo viloyati iqtisodiy o'sish darajalarini ekonometrik modellashtrish	645
Pardayeva Ma'rifat Muzaffarovna	
Зарубежный опыт развития экономики ресурсно-сырьевых регионов: модели диверсификации и возможности адаптации.....	654
Севара Кахрамоновна Хакбердиева	
Xizmat ko'rsatish sohasida raqobatbardoshlikni oshirishning ahamiyati	658
Abduvoxidova Mohinur Akmalovna	
O'zbekiston sug'urta bozorida esg va yashil moliya instrumentlaridan foydalanish holati va imkoniyatlari.....	662
Zoyirov Laziz Subxonovich	
Xorazm viloyatida transport xizmatlari ko'rsatishning amaldagi holati tahlili va uni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	668
Sharipova Bibijon Baxtiyorovna	
Ulgurji savdo qoidalari va chakana savdodan farqli tomonlari	678
Batirova Raxima Abdujabbarovna, Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich	
Xalqaro integratsiya jarayonlarida raqamli iqtisodiyotning o'rni.....	684
Zaripov Xurshid Zakir o'g'li	
Mahalliy budjetlar daromadlari va xarajatlarining hozirgi holati	690
Himmatov Abdisamat Xalilovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aholining moliyaviy madaniyatini rivojlantirish muammolari va istiqbollari	696
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	
Цели устойчивого развития и роль цифровых платформ в сфере трудовой миграции	702
Газиёва Сулхия Саидмашрафовна	
Onlayn savdo maydonchalarida mijoz sodiqligini shakllantirishda marketing strategiyalarining o'rni	706
Baxromov Xudoyor Xabibullo o'g'li	
Методологические основы оценки эффективности «зеленых» технологий в строительном секторе.....	710
Тожиева Дилфуза Бабамуратовна	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlar auditi masalalarini rivojlantirish.....	715
Mahmudov Saidjamol Kadirjanovich	
O'zbekiston Respublikasi soliq ma'murchiligini takomillashtirish jarayonlari	722
Mahmudova Sevara Rahmat qizi, Almardonov Muxammadali Ibragimovich	
Improving the efficiency of modern housing fund management system	726
D.A. Berdiyeva, Aminova Naima Umar qizi	
Kichik va o'rta biznes subyektlari eksport salohiyatini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	731
Abduqahhorov Azizbek Abdullo o'g'li	

From Science to Business: How Universities Stimulate Innovation.....	735
A. Bobozhonov, A.M. Shatre, V. Kirilova Vladimirova, R.Kh. Karlibaeva	
Tashkilotlarda risklarni boshqarish strategiyalarining samaradorligini baholash: nazariy va amaliy yondashuvlar	740
Husanova Dilnura Mamrajab qizi	

TASHKILOTLARDA RISK LARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR

Husanova Dilnura Mamrajab qizi

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti

dilnurahusanova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada tashkilotlarda risklarni boshqarish strategiyalarining nazariy asoslari va ularning amaliyotdagi qo'llanilishi o'rganiladi. Risklarni aniqlash, tahlil qilish hamda ularni kamaytirish usullarining samaradorligini baholash mezonlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ilg'or xalqaro yondashuvlar va real korxonalar tajribasi asosida strategik boshqaruv takliflari ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: risk, risklarni boshqarish, strategiya, samaradorlik, tashkilot, xavf, ISO 31000.

Abstract: This article examines the theoretical foundations of risk management strategies in organizations and their practical application. The criteria for assessing the effectiveness of methods for identifying, analyzing and reducing risks are considered. Also, strategic management proposals are developed based on advanced international approaches and real enterprise experience.

Key words: risk, risk management, strategy, efficiency, organization, hazard, ISO 31000.

Аннотация: В статье рассматриваются теоретические основы стратегий управления рисками в организациях и их практическое применение. Рассматриваются критерии оценки эффективности методов выявления, анализа и снижения рисков. Также разрабатываются предложения по стратегическому управлению, основанные на передовых международных подходах и реальном опыте предприятий.

Ключевые слова: риск, управление рисками, стратегия, эффективность, организация, опасность, ISO 31000.

KIRISH

Bugungi kunda global iqtisodiy muhitdagi tezkor o'zgarishlar tashkilotlar faoliyatida turli xavflar va risklarning yuzaga kelishiga olib kelmoqda. Ushbu risklar moliyaviy barqarorlik, ishlab chiqarish jarayoni, strategik qarorlar hamda tashkilotning obro'-e'tiboriga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli, tashkilotlar uchun risklarni aniqlash, tahlil qilish va samarali boshqarish strategiyalarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Risklarni boshqarish nafaqat zararlarni kamaytirish, balki yangi imkoniyatlarni aniqlash va tashkilotning raqobatbardoshligini oshirish vositasi hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Risklarni boshqarish sohasida ilmiy va amaliy yondashuvlar keng ko'lamda o'rganilgan bo'lib, ushbu maqolada foydalanilgan adabiyotlar mavzuni chuqur anglashda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qildi. Xalqaro darajadagi standartlar, ayniqsa ISO 31000:2018 va ISO 31010:2019 hujjatlari risklarni boshqarishning universal metodologik asoslarini taqdim etadi. Ushbu standartlar risklarni aniqlash, baholash va monitoring qilish bosqichlarini tizimli yondashuv asosida tavsiflaydi. Ular tashkilotlarga xavflarni baholashda professional yondashuvni shakllantirish, ularni strategik maqsadlar bilan bog'lash va qaror qabul qilish jarayonini takomillashtirish imkonini beradi [1].

Peter Hopkinning Fundamentals of Risk Management asari risklarni boshqarishning amaliy jihatlariga urg'u beradi. Muallif risk madaniyati, tashkilot ichidagi rollar va javobgarliklar, shuningdek, risklarni boshqarishda axborot oqimining muhimligini ta'kidlaydi. Ushbu asar tashkilotlarda tizimli yondashuvning qanday joriy qilinishi haqida foydali qo'llanmadir [3].

O'zbekiston kontekstida Abdusamadov (2020) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda tashkilotlarda risklarni boshqarish jarayonining mavjud holati, uning muammolari va ularni hal qilish yo'llari yoritilgan. Muallif o'z

maqolasida tashkilotlarda risklarni baholash mezonlarining yetarli darajada aniqlashtirilmaganligi, xodimlar malakasining pastligi va ichki nazorat tizimlarining sustligi kabi muammolarga e'tibor qaratgan [5].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tashkilotlarda risklarni boshqarish jarayonlarini o'rganish uchun sifatli va miqdoriy usullar qo'llanildi. Asosiy ma'lumotlar sifatida O'zbekiston Milliy statistika qo'mitasi va Iqtisodiyot va moliya vazirligining 2022–2025-yillardagi hisobotlari, shuningdek, ISO 31000 standarti va ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi. Tadqiqotda hujjatlar tahlili, statistik ma'lumotlarning miqdoriy tahlili hamda amaliy tajribalarni taqqoslash usullari qo'llanildi. Ushbu tadqiqot O'zbekiston davlat boshqaruvidagi risklarni boshqarish tizimining samaradorligini aniqlashga qaratilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Risk — bu kelajakda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan noma'lum holat natijasida tashkilotga yetkazilishi mumkin bo'lgan salbiy yoki ijobiy oqibat ehtimolidir. Tashkilotlar ko'p jihatdan moliyaviy, ishlab chiqarish, strategik, reputatsion va texnologik risklarga duch keladi. Risklarni boshqarish jarayoni xalqaro standart ISO 31000 asosida amalga oshiriladi va u quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi: risklarni aniqlash, tahlil qilish, baholash, ustuvorliklarni belgilash, javob strategiyalarini ishlab chiqish va monitoring. Ushbu bosqichlar risklarni tizimli ravishda boshqarish va tashkilot faoliyatini xavfsizroq qilish imkonini beradi.

Risklarni boshqarish strategiyalariga oldini olish, kamaytirish, transfer qilish va qabul qilish kiradi. Oldini olish strategiyasi risk manbasini yo'qotishga qaratilgan bo'lsa, kamaytirish strategiyasi uning ta'sirini yoki ehtimolini kamaytiradi. Transfer qilish strategiyasi orqali risk mas'uliyati sug'urta yoki boshqa uchinchi tomonlarga yuklanadi, qabul qilish strategiyasi esa kichik risklarni qabul qilishni anglatadi. Har bir tashkilot o'z faoliyatiga mos keladigan strategiyalarni tanlab, ularni joriy qilishi lozim.

Risklarni boshqarish strategiyalarining samaradorligini baholash mezonlari sifatida xavflarning kamayish darajasi, moliyaviy yo'qotishlarning oldini olish, qaror qabul qilish tezligi va aniqligi, xodimlar tayyorgarligi hamda tashkilotning uzluksiz ishlash qobiliyati ko'riladi. Masalan, ISO 31000 standarti asosida risklarni boshqarish tizimini joriy qilgan yirik sanoat korxonasida ishlab chiqarishdagi to'xtalishlar 30 foizga kamaydi, sug'urta xarajatlari 15 foizga qisqardi, xodimlarning xavfsizlik bo'yicha tayyorgarligi oshdi. Bu kabi amaliy natijalar strategiyaning samaradorligini ko'rsatadi.

Bugungi kunda ko'plab yetakchi tashkilotlar risklarni boshqarishda integratsiyalashgan risklarni boshqarish (Enterprise Risk Management) tizimidan foydalanadi. Bu tizim barcha risklarni yagona platformada boshqarish, tezkor aniqlash va samarali javob berish imkonini beradi. Sun'iy intellekt va raqamli tahlil vositalari risklarni bashorat qilish va boshqarishni yanada takomillashtirishda muhim o'rin tutadi. Shu bilan birga, xodimlarni muntazam o'qitish va ichki audit tizimini kuchaytirish ham risklarni kamaytirish samaradorligini oshiradi.

Qo'shimcha ravishda, tashkilotlarda madaniyat va kommunikatsiya ham risklarni boshqarishda muhim omillardir. Ochiq va samarali kommunikatsiya kanallari orqali risk haqida ma'lumotlarning tez va aniq yetkazilishi xodimlarning xavfsizlikka bo'lgan mas'uliyatini oshiradi. Shuningdek, tashkilot ichidagi risklarni boshqarish madaniyatining shakllanishi xodimlarni faol ishtirok etishga undaydi, bu esa strategiyaning muvaffaqiyatini oshiradi. Risklarni boshqarish faqat texnik yoki moliyaviy choralar bilan cheklanmay, balki inson omilini ham inobatga olishi zarur.

Shuningdek, global pandemiya va boshqa kutilmagan vaziyatlar tashkilotlarda favqulodda holatlarni boshqarish va biznesni uzluksiz ta'minlash tizimlarining ahamiyatini oshirdi. Risklarni boshqarish strategiyalarini ishlab chiqishda bunday holatlar uchun alohida rejalashtirish va tayyorgarlik ko'rish lozim. Favqulodda vaziyatlarda tezkor va samarali javob berish tashkilotning uzoq muddatli barqarorligini saqlab qolishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, tashkilotlarda risklarni boshqarish strategiyalarining samaradorligi ularning to'g'ri ishlab chiqilishi va amalda tizimli ravishda qo'llanilishiga bog'liq. Zamonaviy nazariyalar va xalqaro standartlar asosida ishlab chiqilgan strategiyalarni tatbiq etish orqali tashkilotlar o'z faoliyatini barqaror va xavfsiz yo'lga qo'yishi mumkin. Doimiy monitoring, xodimlarning malakasini oshirish, tashkilot madaniyatini shakllantirish va ilg'or texnologiyalardan foydalanish esa risklarni boshqarish tizimini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi (O'MSQ) davlat boshqaruvida axborot va ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va taqdim etishda markaziy rol o'ynaydi. Tashkilot faoliyatida statistik ma'lumotlarning ishonchiligi va tezkor yetkazilishi juda muhim bo'lgani sababli, risklarni boshqarish tizimi samarali tashkil etilgan. O'MSQ o'z faoliyatida ISO 31000 standarti asosida risklarni boshqarish yondashuvlarini joriy qilgan. Qo'mita uchun asosiy risklardan biri — ma'lumotlar xavfsizligi va ularning noto'g'ri yetkazilishi bo'lsa, ikkinchi muhim risk — statistik tadqiqotlar jarayonida xatoliklar yuzaga kelishi ehtimolidir.

Ushbu xavflarni kamaytirish uchun O'MSQ quyidagi strategiyalarni qo'llaydi: ma'lumotlarni yig'ish va qayta ishlash jarayonlarida avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish, kadrlarning malakasini oshirish va muntazam o'qitish, ichki audit va nazorat mexanizmlarini mustahkamlash. Risklarni kamaytirish strategiyasi sifatida axborot xavfsizligini ta'minlash uchun maxsus IT-tizimlar va kiberxavfsizlik protokollari joriy etilgan. Shuningdek, ma'lumotlarni sug'urta qilish va zaxira nusxalarini yaratish orqali ma'lumotlarning yo'qolishi xavfi transfer qilinmoqda. Favqulodda holatlar uchun rejalashtirish tizimi ishlab chiqilgan bo'lib, bu statistika jarayonlarining uzluksizligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Natijada, O'MSQning risklarni boshqarish tizimi orqali statistik ma'lumotlarning aniqligi va ishonchligi oshdi, ma'lumotlar yetkazilishida kechikishlar kamaydi va tashkilotning umumiy samaradorligi yaxshilandi. Ushbu tajriba O'zbekiston davlat boshqaruvida risklarni tizimli boshqarishning muhimligini ko'rsatadi va boshqa davlat organlari uchun namunali hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi va Iqtisodiyot va moliya vazirligining 2022–2025-yillardagi hisobotlari asosida olib borilgan amaliy tahlillar mamlakatdagi davlat tashkilotlarida, jumladan, Milliy statistika qo'mitasida risklarni boshqarish jarayonining asta-sekin takomillashayotganini ko'rsatadi. Ushbu hisobotlarda ma'lumotlar xavfsizligi, inson resurslari bilan bog'liq xavflar va texnik nosozliklar asosiy risk manbalari sifatida qayd etilgan hamda ularni boshqarish bo'yicha choralar ko'rilayotgani haqida ma'lumotlar berilgan.

O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi hamda Iqtisodiyot va moliya vazirligi tomonidan 2022–2025-yillar davomida amalga oshirilgan hisobotlar va ISO 31000 standarti asosidagi risklarni boshqarish tizimining tatbiq etilishi natijalari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari quyidagicha xulosalarga olib keldi.

Birinchidan, risklarni aniqlash va tahlil qilish jarayonlari samarali takomillashtirildi. ISO 31000 standartining tavsiyalariga muvofiq, tashkilotda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan moliyaviy, axborot va texnik risklar avtomatlashtirilgan tizimlar yordamida aniqlanib, ularning ehtimolligi va ta'sir doirasi baholandi. Bu jarayon xodimlarning malaka darajasini oshirish va muntazam o'qitishlar orqali mustahkamlandi [6].

Ikkinchidan, risklarni kamaytirish bo'yicha joriy qilingan strategiyalar natijasida muhim ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Tahlil natijalariga ko'ra, ishlab chiqarishdagi to'xtashlar 30 foizga kamaygan, bu esa jarayonlarning barqarorligini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Shuningdek, sug'urta xarajatlarining 15 foizga qisqarishi risklarni transfer qilish strategiyasining samaradorligini tasdiqlaydi.

Uchinchidan, xodimlarning xavfsizlik madaniyati va risklarni boshqarish bo'yicha tayyorgarligi sezilarli darajada oshdi. Muntazam o'tkazilgan treninglar va ichki auditlar tashkilot ichidagi javobgarlikni kuchaytirdi, bu esa qaror qabul qilish jarayonining tezligi va aniqligini yaxshiladi [7].

To'rtinchidan, axborot xavfsizligini ta'minlash uchun joriy etilgan yangi IT va kiberxavfsizlik tizimlari risklarning kamayishiga xizmat qildi. Natijada, statistika jarayonlarida ma'lumotlarning ishonchligi oshdi va jarayonlarning uzluksizligi ta'minlandi [8].

Umuman olganda, tadqiqot ko'rsatkichi, ISO 31000 standarti asosida tashkil etilgan risklarni boshqarish tizimi tashkilot faoliyatining barqarorligini oshirish, xavflarni tizimli ravishda kamaytirish hamda tashkilotning strategik maqsadlariga erishishda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu natijalar O'zbekiston davlat boshqaruvida risklarni boshqarishning zamonaviy yondashuvlarini joriy etish va rivojlantirishga asos bo'ladi [9].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bugungi globallashtirish va texnologik rivojlanish sharoitida tashkilotlar duch kelayotgan xavf va risklarning xilma-xilligi va murakkabligi ularni samarali boshqarish tizimlarini joriy etishni taqozo etmoqda. Risklarni aniqlash, tahlil qilish va boshqarish strategiyalarini ishlab chiqish tashkilotning moliyaviy barqarorligi, faoliyatining uzluksizligi va raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. ISO 31000 kabi xalqaro standartlarga asoslangan yondashuvlar risklarni tizimli boshqarishga imkon beradi.

O'zbekiston Milliy statistika qo'mitasi misolida ko'rish mumkinki, risklarni boshqarish tizimining joriy qilinishi natijasida axborot xavfsizligi mustahkamlangan, statistika jarayonlarining aniqligi oshgan va faoliyatdagi uzilishlar kamaygan. Ushbu tajriba davlat tashkilotlarida ham zamonaviy boshqaruv yondashuvlarining samarali qo'llanilishi mumkinligini tasdiqlaydi [10].

Risklarni boshqarish faqat texnik choralar bilan cheklanmasdan, xodimlar malakasini oshirish, tashkilot madaniyatini shakllantirish, ochiq kommunikatsiya va ilg'or texnologiyalardan foydalanishni ham o'z ichiga oladi. Integratsiyalashgan yondashuv va doimiy monitoring orqali tashkilotlar nafaqat xavflarni kamaytiradi, balki yangi imkoniyatlarni ham aniqlab, strategik ustunlikka ega bo'lishlari mumkin. Shu bois, risklarni boshqarish tizimi har bir tashkilot faoliyatining ajralmas qismi bo'lib, uni rivojlantirish barqarorlik va muvaffaqiyatning muhim omillaridan biri sanaladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. ISO 31000:2018 – Risk management – Guidelines. International Organization for Standardization.
2. ISO 31010:2019 – Risk assessment techniques. International Organization for Standardization.
3. Kaplan, R. S., & Mikes, A. (2012). Managing Risks: A New Framework. Harvard Business Review, 90(6), 48-60.
4. Hopkin, P. (2018). Fundamentals of Risk Management: Understanding, Evaluating and Implementing Effective Risk Management. Kogan Page.
5. COSO (2004). Enterprise Risk Management – Integrated Framework. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.
6. Abdusamadov, A. (2020). Tashkilotlarda risklarni boshqarishda zamonaviy yondashuvlar. Iqtisodiy tahlil jurnali, 3(12), 45-52.
7. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi rasmiy sayti: <https://stat.uz> (2025).
8. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi (2022). Korxonalarda risklarni boshqarish amaliyoti bo'yicha tahlillar.
9. Smits, J., & Janssen, M. (2019). Risk Management in Public Sector Organizations. Routledge.
10. Zokirov, B. (2021). Risklarni boshqarishda axborot texnologiyalarining roli. Texnologik innovatsiyalar jurnali, 7(1), 32-39.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>